

Information om gödselhantering

VID HÄSTHÅLLNING

Miljömålet Ingen övergödning

"Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten."

Hästhållningen bidrar genom läckage från bl.a. gödsellagring och hagar. Det är därför viktigt att gödsel hanteras på ett sådant sätt att man förhindrar att näringsämnen från gödsel når sjöar, vattendrag och slutligen hav.

Lagringsutrymmen

Jordbruksverkets allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring anges följande om gödsel förvarning:

"Lagringsutrymmen för stallgödsel ska vara utformade på ett godtagbart sätt med hänsyn till läckage och avrinning från lagringsplatsen. Finns det risk för att lakvatten för lagrad gödsel medför olägenhet för människors hälsa eller miljön bör utrymmet vara utformat så att läckage och avrinning till omgivningen inte sker."

Godtagbara lagringsutrymmen kan innebära t.ex. gjuten platta med kanter, container eller gödselbrunn. För ett fåtal hästar kan lagring direkt på marken godtas om det inte medför risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön genom t.ex. påverkan på yt- eller grundvatten. Lagringen ska kunna tömmas med hjälp av t.ex. traktor och vägen fram ska vara farbar den tid man behöver tömma.

Lagringskapacitet - Jordbruksföretag

Driver du hästhållning i form av jordbruksföretag krävs att du har lagringskapacitet enligt tabellen nedan:

Antal djurenheter(DE) ¹	Nöt, hästar, får, getter	Annan djurhållning
<10	Inga generella regler	
10-100	6 månader	6 månader 10 månader ²
> 100	8 månader	10 månader

¹ 1 häst= 1 djurenhet

² Gäller från 1 juli 2013

För att ett utrymme ska räknas med i lagringskapaciteten ska det inte finnas risk för läckage till omgivningen, lagring utan tät botten eller stuka ska därför inte räknas med. Gödselanläggningens kapacitet beräknas utifrån antalet djur, mängd strö, krav på lagringstid samt nederbörd och annat som tillförs gödselanläggningen t.ex. duschvatten. Riktvärden för lagring av hästgödsel anges nedan. Lokal anpassning kan behöva göras om man t.ex. använder mycket strö. För hjälp med frågor om gödsellagring kan man vända sig till en lantbrukskonsult.

Behov gödsellagring/häst ³		
Lagrings-tid	Behov Lagringskapacitet (m ³)	Behov lagringsyta, m ² vid 1,5 meters lagringshöjd
6 mån	7,2	4,8
8 mån	9,6	6,4
10 mån	12,0	8,0
12 mån	14,4	9,6

Lagringskapacitet – ej jordbruksföretag

För djurhållning som inte sker i jordbruksföretag finns inget lagstadgat krav på lagringskapacitet.

Lagringskapaciteten bör dock vara så stor att utrymmet inte blir fullt innan det är lämpligt att sprida gödslet eller få gödslet hämtat. Generellt rekommenderas en kapacitet på minst 6 månaders lagring vid hästhållning.

Återföring till åkermark

Har du inte tillräcklig areal för spridning eller möjlighet att själv sprida din gödsel? Ett alternativ kan vara att kontakta närliggande lantbrukare. För att göra gödseln mer attraktiv kan du behöva se över val av strömedel. Tänk på att gödsel enbart ska bestå av gödsel och strö, inte skräp som t.ex. balnören.

³ Hästgödsel en naturlig resurs Jordbruksinformation 7 2006

Rasthagar

Små söndertrampade rasthagar är inte roliga vare sig för hästen eller för miljön. En rasthage som används vår, vinter och höst belastas med mycket gödsel och urin. Om hagen dessutom saknar växttäckning får marken svårt att ta hand om näringen och läckaget till omgivningen riskerar att bli stort. Det bästa sättet att minska näringsläckaget från rasthagar är att ha så stora hagar att hästarna inte förstör växttäckningen. Hur stora hagar som behövs för att bevaka växttäckningen beror bl.a. på markens egenskaper, tjälens varaktighet och hur hagarna används. I storleksordning behövs 0,1-0,5 hektar (1000-5000 m²) per häst⁴. Tätare jord (lera) kortare period med tjäle och ett intensivt utnyttjande gör att det behövs större areal, läs mer i boken att bygga häststall från SLU (se litteraturlista). Hagarna behöver även mockas regelbundet. Vid bedrivande av jordbruksföretag gäller regeln att man inte får tillföra mer än 22 kg fosfor per hektar under en 5 års period fördelat på din spridningsareal och i den arealen ska även beteshagar räknas in. Problemet med små hagar är inte bara söndertrampning och näringsläckage utan även flug- och luktolägenheter då koncentrationen av gödsel och urin blir stor. Det finns även risk för förorening av dricksvatten. Dränering av hagar bör undvikas, istället bör åtgärder i form av växelavväxling av hagar, hårdgöring eller användning av markstabiliserande galler väljas i första hand. Vid dränering av hagar blir dräneringsvattnet näringsrikt och bör inte ledas direkt till dike. Alternativ som avledning till våtmark, översilning eller infiltrationsdike bör övervägas.

Avlopp från stall

Har du tvättmaskin, dusch, toalett eller använder mycket kemikalier i spolspiltan ska avloppsvattnet från stallet ledas till en avloppsanläggning. Vid enbart avspolning av hästar med några enstaka schamponeringar/år kan vattnet från spolspiltan ledas ut till enklare reningsanläggning som t.ex. översilning eller infiltrationsdike. Observera att tillstånd/anmälan behövs från miljö- och hälsoskyddskontoret vid anläggande av avloppsanläggning. Vid små mängder vatten kan det även ledas till gödselanläggningen. Vattnet bör inte ledas direkt till vattendrag om det finns andra möjligheter till rening.

Några frågeställningar runt gödselhantering

- Är platsen för lagring av gödsel/rasthagar lämpliga? Hur stor är risken för negativa miljö- och hälsoeffekter, t.ex. näringsläckage till mark-, yt-, och grundvatten, förorening av vattentäkter samt luktstörningar för grannar?
- Hur stor lagringskapacitet behöver jag för att klara lagkrav/klara lagringen fram till att jag kan få gödslet hämtat?
- Är mina lagringsutrymmen täta och bra utformade? Går min gödselanläggning att tömma på ett bra sätt?
- Har jag tillräckligt stora rasthagar?
- Klarar jag kraven på spridningsareal? (jordbruksföretag)
- Om jag inte har egen åkermark har jag en bra mottagare som återför näringsämnen till kretsloppet?

Lagstiftning

På www.sjv.se hittar du aktuell lagstiftning:

- Miljöbalken (SFS 1998:808)
- Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket

Litteraturlista

- Hästgödsel en naturlig resurs Jordbruksinformation 7-2006
- Gödsel och miljö. Lagring och spridning av gödsel, höst- och vinterbevuxen mark.
- Riktlinjer för gödsling och kalkning Jordbruksinformation

Skrifterna kan hämtas på www.sjv.se eller beställas på telefon 0771-223 223

- Miljöeffekter av hästhållning, Sigrun Dahlin och Gerd Johansson SLU Rapport 216
- Att bygga häststall - en idéhandbok SLU Alnarp 2001, skriften kan beställas på www.slu.se

Kommunens bygg- och miljönämnd kontrollerar att verksamheter följer miljöbalken. För detta debiteras en tillsynsavgift, som kan vara årlig eller tas ut i samband med kontroll.

⁴ Hästgödsel en naturlig resurs Jordbruksinformation 7 2006